

Memo

Aan : College van burgemeester en wethouders van Woudenberg en Utrechtse Heuvelrug

Van : Stephan Walther (gemeente Utrechtse Heuvelrug)
Yorick Versteeg (gemeente Woudenberg)

Zaaknummer : Z. 336851

Datum : 19-09-2022

Afschriften : Veiligheidsregio Utrecht

Bijlage(n) : Afbeelding gebied

Betreft : Veiligheidsontwikkelingen Henschotermeer e.o.

Het Henschotermeer¹ is een natuurrijk gebied met een belanghebbende regionale recreatieve functie. Het biedt een grote diversiteit aan functies, van dagrecreatie aan het meer en evenementen tot langdurig verblijf op de vele recreatieparken en campings. Dit brengt uitdagingen met zich mee voor de veiligheid. Des te meer omdat het gebied onderhevig is aan veranderingen en groeiende zorgen over de (zomerse) recreatiedruk en het ontstaan van natuurbranden. De ligging, op de Utrechtse Heuvelrug, maakt dat voornamelijk in droge periodes rekening gehouden moet worden met het ontstaan van natuurbranden die zich zeer snel en onvoorspelbaar ontwikkelen. De potentiële gevolgen daarvan zijn groot.

Doel van de memo

Sinds medio 2019 is een regionale projectgroep actief om de veiligheid in de huidige situatie zo goed als redelijkerwijs mogelijk te borgen. Het doel van de voorliggende memo is tweeledig, namelijk om:

- uw college te informeren over het bestaan en de verrichtingen van de projectgroep;
- uw college te informeren over vervolgstappen in de nabije toekomst, alsmede de betrokkenheid van uw college en onze raad hierin.

Focus op veiligheid

De memo gaat alleen in op het zo goed als mogelijk borgen van de veiligheidssituatie op en rondom het Henschotermeer. De memo gaat niet in op aspecten die samenhangen met de ruimtelijke ordening en het huidige en/of toekomstige gebruik van het gebied. Hierover lopen separate processen binnen de gemeenten, tussen de gemeenten en provincie via het ruimtelijk spoor en voor het gebied van het meer aangevuld met de Stuurgroep Henschotermeer.

Aanleiding projectgroep

Het ontstaan van de projectgroep komt voort uit het feit dat het Henschotermeer een natuurrijk gebied is dat een combinatie kent van veel bezoekers, verschillende reactieve- en verblijfsfuncties en een

¹ Noot van auteurs: de aanduiding 'Henschotermeer' verwijst naar het gehele gebied en niet alleen de recreatieplas.

verhoogde kans op natuurbranden. Dit alles tezamen maakt het borgen van de publieke veiligheid in het gebied een complexe uitdaging.

Daarnaast zijn er twee specifieke gebeurtenissen die hebben bijgedragen aan het ontstaan van de projectgroep zoals die momenteel bestaat. Het gaat hierbij om de ontwikkeling waarin:

- de exploitatie van het Henschotermeer in 2018 is overgenomen door 'Mooi Meer B.V.'. De exploitant heeft er vervolgens voor gekozen om het gebied te omheinen met hekwerken, dit met het doel entreegelden te kunnen innen voor een bezoek aan het Henschotermeer. Echter, dit betekent tegelijkertijd dat het exploiteren van het gebied verplicht is een gebruiksmelding met bijbehorend ontruimingsplan te hebben, waaraan specifieke voorwaarden en verantwoordelijkheden zijn verbonden. De bestaande eisen omtrent de veiligheid vloeien voort uit het [Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen](#).

De omheining van het Henschotermeer bracht een prangende vraag met zich mee over de mogelijkheden tot het ontvluchten van het terrein, dit in geval van een natuurbrand. De burgemeesters van de gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Woudenberg hebben hierop in gezamenlijkheid besloten dat dit proces kritisch bekeken moet worden om de veiligheid zoveel als mogelijk te borgen. Niet alleen voor de recreatieplas, maar voor het gehele gebied. Kortom, er diende aandacht te zijn voor de invulling van, alsmede samenhang tussen de ontvluchtingsmogelijkheden vanaf het Henschotermeer én de ontruimingsplannen van omliggende recreatieparken, campings en zorginstelling Reinaerde;

- de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) in 2019 het gebied aanmerkt als een risicofocusgebied door het verhoogde risico op natuurbranden. Dit stelt dat het scenario natuurbrand in dit gebied realistisch is én potentieel zwaarwegende gevolgen heeft.

De projectgroep bestaat uit specialisten vanuit verschillende disciplines en expertises, zoals bestuurlijk adviseurs, crisisbeheersings- en veiligheidsspecialisten, wegenbeheerders en een specialist natuurbranden. De deelnemende partijen aan de projectgroep zijn de gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Woudenberg, de VRU, de provincie Utrecht en de Eenheid Midden-Nederland van de Nationale Politie.

Voorgaande inspanningen en resultaten

Op 18 juli 2019 heeft er een eerste overleg plaatsgevonden tussen de leden van de projectgroep. Tijdens dit overleg is het doel gesteld om *"in gezamenlijkheid de ontvluchtingsmogelijkheden voor het gehele gebied dat wordt gerekend tot het Henschotermeer te optimaliseren op basis van de bestaande situatie en risico's, aanvullende maatregelen te implementeren en relevante scenario's te beoefenen"*.

Bij het optimaliseren van de ontvluchtingsmogelijkheden zijn een tweetal aspecten van belang, namelijk (1) het aanpassen van de aandachtskaart van de VRU en (2) het maatgevend scenario. Op basis van deze twee aspecten is tevens onderzocht welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om de ontvluchtingsmogelijkheden te optimaliseren.

Aandachtskaart

De VRU beschikt voor een grote verscheidenheid aan scenario's over zogenoemde 'aandachtskaarten'. Dit geldt ook voor het Henschotermeer in relatie tot natuurbranden. Een aandachtskaart is een instrument c.q. hulpmiddel waarin de lokale situatie is vastgelegd en relevante risico's c.q. scenario's voor het gebied beschreven staan. Tevens zijn er richtlijnen opgenomen over de werkwijze bij een repressieve inzet. Operationeel leidinggevend van de brandweer hebben hiermee te allen tijde de toegang tot actuele informatie over het gebied, waarmee zij belanghebbende keuzes kunnen maken in het bestrijden van een scenario (bijv. natuurbranden).

De projectgroep heeft in het najaar van 2019 alle recreatieterreinen en campings fysiek bezocht. Er zijn constructieve gesprekken gevoerd met de eigenaren c.q. beheerders van de terreinen, waarbij kenbaar is gemaakt dat het risico op natuurbranden vraagt om een gedegen planvorming en voorbereiding. Tevens is er veel waardevolle informatie opgehaald over maximale aantallen bezoekers c.q. gasten en andere bijzonderheden. Op basis van deze informatie is duidelijk geworden wat de maximale capaciteit in het gehele gebied betreft. Dit vormt een eerste waardevolle aanvulling voor de bestaande aandachtskaart.

Maatgevend scenario

Het is voor de partijen binnen de projectgroep van essentieel belang om te beschikken over een realistisch beeld over mogelijke scenario's. Alleen op die manier kan er adequaat geprepareerd worden op een mogelijke repressieve inzet.

Om dit mogelijk te maken is er gebruik gemaakt van een zogenoemd 'maatgevend scenario' voor een natuurbrand. De VRU heeft gebruik gemaakt van het natuurbrandverspreidingsmodel om te beoordelen hoe snel een natuurbrand in een bepaald gebied zich kan verspreiden. Het gebied is daarvoor door de projectgroep opgedeeld in verschillende sectoren. Het model houdt onder andere rekening met de verschillende soorten vegetatie in het gebied en de brandbaarheid daarvan. Qua meteorologische omstandigheden zijn gemiddelde waarden voor een zomerperiode gehanteerd. Tevens is gekeken naar een 'worst case scenario' door hogere windsnelheden te gebruiken.

De uitkomsten van de verschillende scenario's geven antwoord op de vraag hoeveel tijd de bezoekers en gebruikers van het gebied hebben om het te ontvluchten. Vervolgens is er met een schatting van een aannemelijk, maar redelijk maximaal, aantal bezoekers in het gebied op een mooie zomerse dag een berekening gemaakt over hoelang men nodig heeft om het gebied te ontvluchten. Hier zijn knelpunten uit voortgekomen die als leidraad gelden voor het formuleren van de voorgestelde verbeteringen. Bij deze knelpunten valt te denken aan een aantal punten in het gebied waar opstopping ontstaat waardoor bij acute ontruiming een restrisico overblijft. Dit restrisico is niet in schade uit te drukken maar behelst een simpele conclusie dat niet iedereen tijdig, met het voertuig waarmee ze gekomen zijn, het gebied kan verlaten bij acute ontruiming.

De knelpunten en mogelijke maatregelen ter verbetering zijn in het najaar van 2021 allereerst gepresenteerd aan de eigenaren van Mooi Meer B.V. Dit omdat de meeste fysieke maatregelen op hun grondgebied moeten plaatsvinden. Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een gezamenlijk gevoelde urgentie om datgeen te doen dat redelijkerwijs mogelijk is om de ontvluchtingsmogelijkheden te optimaliseren. Er is sprake van een constructieve samenwerking waarin eenieder op korte termijn een bijdrage gaat leveren in het realiseren van de benodigde maatregelen. Voor het nieuwe recreatieseizoen in 2023 van start gaat dienen de benodigde acties uitgevoerd te zijn. In het najaar van 2022 zal dezelfde presentatie plaats vinden bij de andere eigenaren in het gebied. Ook zij zullen gevraagd worden om bepaalde aanpassingen te doen. Het aanpassen van ontruimingsplanning zal hier echter een grotere rol van betekenis spelen dan fysieke aanpassingen op het grondgebied (zoals bij Mooi Meer B.V).

Implementatie en vervolg

De projectgroep richt zich momenteel op de implementatie van de benodigde verbetermaatregelen. Deze worden nu, en sommige in de komende maanden, gerealiseerd. Dit speelt zich af op zowel strategisch als operationeel niveau. Zo wordt er uitvoering gegeven aan (1) een bebordingsplan om vluchtroutes eenduidig aan te geven, (2) is er onlangs een calamiteitendoorsteek (CADO) aangelegd en een uitrit verbreed aan de kant van de N227, (3) zijn verkennende gesprekken over de aanpassing van vegetatie opgestart en (4) zijn er aanpassingen gedaan aan de planvorming voor de meldkamer.

De komende maanden worden nog meer knelpunten aangepakt. Het aanpassen van (toekomstige) vluchtroutes, het optimaliseren van opvanglocaties in de nabije omgeving en het uiteindelijk op elkaar afstemmen van de verschillende ontruimingsplannen (na aanpassingen in het gebied) zijn hier voorbeelden van. Ondertussen worden ontwikkelingen in het gebied nauwlettend gevolgd en wordt er vroegtijdig gestuurd op eventueel benodigde aansluiting op de doelen van de projectgroep. Zo is er bijvoorbeeld in een vroeg stadium contact geweest tussen de eigenaar van Y.M.C.A Leusden en de projectgroep om voor het indienen van plannen al bepaalde aandachtspunten mee te geven ten aanzien van het maatgevend scenario. Daarnaast is er oog voor de ontwikkelingen, en de gevolgen daarvan, door de komst van Europarcs. Zowel de gemeenten als VRU nemen de complexiteit van acute ontruiming in dit gebied dus aan de voorkant mee, zowel in vergunningverlening én toetsing van planvorming. Eventuele ontwikkelingen kunnen immers ook prima mogelijkheden bieden om veilig te schuilen in plaats van te vluchten.

Tevens heeft de projectgroep het doel om de Multi-lijn Oefening in het najaar van 2022 in de gemeente Woudenberg te laten plaatsvinden. Dit moment kan benut worden om het maatgevend scenario van een natuurbrand en de ontvluchting te beoefenen met beide gemeenten en de samenwerkingspartners. De eigenaren van Mooi Meer B.V. hebben aangegeven welwillend tegenover een gebruik van hun terrein te staan voor dit specifieke doel, hetgeen een realistische beoefening ten goede komt.

Betrokkenheid colleges en gemeenteraden

Uw college is middels voorliggende memo tussentijds geïnformeerd over de meest recente ontwikkelingen rondom het Henschotermeer en de inspanningen van de projectgroep. De projectgroep

blijft uw college actief informeren over toekomstige ontwikkelingen. De verwachting is dat de implementatie van de maatregelen in het derde kwartaal van 2022 zijn afgerond.

De projectgroep adviseert uw college:

- om deze memo ter kennisname aan de raad te zenden;
- om na afronding van het proces de gemeenteraden van de Utrechtse Heuvelrug en Woudenberg te informeren middels een gezamenlijke raadsinformatiebrief;
- om te bespreken of een werkbezoek van de beide gemeenteraden aan het Henschotermeergebied, om inhoudelijke informatie te delen over de werkzaamheden van de projectgroep en de risico's van natuurbranden te bespreken, politiek c.q. bestuurlijk wenselijk en haalbaar is.

Bijlage

